

Edward Chat

Ks. bp Jan Jaroszewicz jako nauczyciel

Kieleckie Studia Teologiczne 4, 253-262

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Edward Chat – Kielce

Ks. BP JAN JAROSZEWICZ JAKO NAUCZYCIEL*

Do grona profesorów Seminarium Duchownego w Kielcach w okresie międzywojennym należeli wybitni wykładowcy: ks. Zygmunt Pilch, ks. Kazimierz Dworak, ks. Michał Klepacz, ks. Antoni Sobczyński, ks. Józef Pawłowski, ks. Paweł Tochowicz. Wśród nich jednak największym autorytetem naukowym i kapłańską postawą cieszył się ks. Jan Jaroszewicz.

Świadczy o tym opinia wizytacji z ramienia Kongregacji do spraw Seminarium i Uniwersytetów w 1936 r. oraz reorganizacja seminarium według życzeń tejże Kongregacji, dokonana przez ks. bpa Czesława Kaczmarka. W dniu 26 VI 1939 r. ks. biskup powołał na stanowisko rektora ks. dra Jana Jaroszewicza, dotychczasowego ojca duchownego i profesora teologii dogmatycznej.

Ks. Jan Jaroszewicz z natury był skupiony. W kontaktach z ludźmi więcej słuchał niż mówił, a to, co mówił, było gruntownie przemyślane. Obdarzony wybitnymi zdolnościami umysłowymi odznaczał się wewnętrzną dojrzałością osobową. Toteż po ukończeniu studiów specjalistycznych z teologii dogmatycznej najpierw na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, a następnie na Uniwersytecie we Fryburgu szwajcarskim otrzymał od ks. bpa Augustyna Łosińskiego 1 września 1931 r. nominację na ojca duchownego i profesora teologii dogmatycznej w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach.

Już to zatrudnienie na ważnych stanowiskach w wyższej uczelni kościelnej w dziedzinie formacji duchowej i intelektualnej świadczy o wielkiej syntezie modlitewno-naukowej młodego ojca duchownego i profesora. Jego wewnętrzne uzdolnienia, jak też życiowe warunki, sprzyjały wytworzeniu bogatego i integralnego widzenia problematyki życiowej i naukowej.

Jan Jaroszewicz pochodził z północnej Europy, z dawnych Inflant, dzisiejszej Łotwy, przybył do środkowej Europy na studia do Kielc i ukończył je prawie na południu kontynentu, w Szwajcarii. Można go nazwać typowym Europejczykiem. Zresztą znał dobrze języki: łaciński, rosyjski, niemiecki i francuski.

* Artykuł został zamieszczony w KPD 4 (2004), s. 399–408.

Studia

Jan Jaroszewicz, syn Mateusza i Barbary z Plechowiczów, urodzony 27 V 1903 r. w Mitawie, w byłych Inflantach, w guberni i powiecie kowieńskim, w gminie Kiejdany, do szkoły podstawowej i częściowo gimnazjum uczęszczał w Mitawie. Od 1915 r. kontynuował naukę w gimnazjum „Warszawskim” w Tule, które z powodu wojny zostało ewakuowane w głąb Rosji. W 1920 r. wystąpił z kl. VII i przybył do Kielc, gdzie w tymże roku wstąpił do Seminarium Duchownego¹. Koledzy kursowi po ukończeniu V roku seminarium zostali wyświęceni na księży pod koniec roku akademickiego. Diakon Jaroszewicz musiał poczekać na święcenia prezbiteratu ze względu na młody wiek. Wysłany został do parafii w Staromieściu, gdzie po święceniach prezbiteratu 11 X 1925 r. otrzymał nominację na wikariusza w tejże parafii. 16 sierpnia 1927 r. zrzekł się obywatelstwa łotewskiego, stwierdzając, że ma pochodzenie polskie i chce być obywatelem polskim².

Ks. bp Łosiński posyła go od października 1927 r. na studia teologiczne na KUL. Po roku studiów w Lublinie przeniesiony zostaje na Uniwersytet do Fryburga szwajcarskiego. Tu 13 III 1929 r. składa licencjat. Ks. Jan Jaroszewicz wraz ze studiami teologicznymi stara się o życie duchowe i duszpasterskie. Zapisuje się do Związku Misyjnego Kleru. Od biskupa genewskiego i fryburskiego stara się o udzielenie przez cały czas studiów jurysdykcji do spowiadania. Oddaje się również pracy duszpasterskiej wśród Polaków w Szwajcarii. Od Towarzystwa Akademickiego *Polonia* we Fryburgu otrzymuje 12 I 1932 r. „Dyplom członkostwa honorowego w dowód uznania za długoletnią pracę duszpasterską wśród Polaków w Szwajcarii i pełną poświęcenia działalność względem Stowarzyszenia”³.

Starając się o życie wiary i rozwój intelektu zbliża się do zakończenia swoich studiów doktoratem. Do promocji doktorskiej przedstawia pracę w języku łacińskim pt. *De dono perseverantiae finalis secundum doctrinam S. Thomae Aquinati*. Obrona pracy i złożenie egzaminu z tez doktoranckich odbyło się 17 VII 1931 r. i zakończyło wynikiem *magna cum laude*. Praca doktorska wydana została drukiem w Kielcach w 1932 r. W recenzji ks. dr M. Sieniatycki wysoko ją ocenił:

Prof. dogmatyki Seminarium Duchownego w Kielcach w opracowaniu trudnej i ważnej kwestii w teologii podjął się *trudnej*, bo łączącej się ściśle z tajemnicą predestynacji, więc te same co i tamta nasuwającej trudności; *ważnej*, bo rzucającej światło na wiele kwestii z dziedziny łaski jak o łasce dostatecznej, skutecznej, o sposobie rozdziału łaski, o predestynacji itd.

¹ Por. Archiwum Kurii Kieleckiej BI-11/1 k. 4.

² Por. tamże, k. 6.

³ Oryginał Dyplomu w Archiwum BI-11/1.

Taka jest ogólna treść wspomnianej pracy. Pomijając podniesione usterki, z których niektóre mogą jeszcze ulegać dyskusji, praca ks. prof. Jaroszewicza ma wysokie walory. Jest przede wszystkim bardzo logicznie rozłożona. Kwestie są bardzo jasno i ściśle postawione. Uzasadnienie prawie wszędzie gruntowne i bardzo ściśle. Wnikliwe i subtelne wyprowadzenie konsekwencji z omawianej kwestii i umiejętne powiązanie z nawet odległymi innymi kwestiami. Dodajmy do tego jasne przedstawienie sprawy, trafiające zawsze w sedno rzeczy, wszędzie uzasadnienie, gdy potrzeba powagami naukowymi, język łaciński dobry, a będziemy mieć w dziele Szan. Autora okaz pracy solidnej, umiejętnie i naukowo napisanej (ks. dr M. Sieniatycki).

Praca nauczycielska

Od 7 VIII 1918 r. rektorem Kieleckiego Seminarium Duchownego był mgr Wacław Niemirowski, wicerektorem od 20 VIII 1918 r. ks. Józef Pawłowski, ojcem duchownym alumnów był ks. Jan Białecki (1913 r. do 25 XI 1931 r.). Wybitne zdolności intelektualne i głębokie życie wewnętrzne sprawiły, że ks. Jaroszewicz po powrocie ze studiów w 1931 r. został mianowany przez ks. bpa A. Łosińskiego w naszym seminarium ojcem duchownym i profesorem teologii dogmatycznej⁴.

Ks. Jan Jaroszewicz jako ojciec duchowny

W kierownictwie duchowym utrzymywał początkowo styl pracy swojego poprzednika. Brał udział w modlitwach rannych i wieczornych alumnów. Częściej prowadził wspólne rozmyślenia przez siebie opracowane. W piątek wygłaszał konferencje o życiu duchowym. Konferencje były dla niego najbardziej lubianą formą głoszenia Ewangelii. Lubił mówić spokojnie, jasno i precyzyjnie. Unikał zawiłych zdań i trudnych określeń. Mówiąc o zwyczajnych ludzkich sprawach, potrafił ukazać w nich wielkość i miłość Boga.

Zarówno w rozmyślaniach, jak i w konferencjach wykazywał się głębią myśli teologicznej. Wyraźnie zwrócił uwagę na czytanie duchowne alumnów. Z ogólnej biblioteki seminaryjnej wybrał książki nadające się do formacji duchowej kandydatów do kapłaństwa, przeniósł je do swojego mieszkania i stworzył z nich bibliotekę ascetyczno-mistyczną. Sam osobiście wypożyczał te książki alumnom.

Klerycy najstarszego rocznika otrzymywali od ojca duchownego tematy do napisania rozmyślenia i przeprowadzenia ich albo na kursie, albo w kaplicy. W ten sposób zwrócił uwagę alumnów na dzieła z literatury patrystycznej i ascetycznej. Na rocznikach ostatnich wprowadził też rozmowy indywi-

⁴ Nominacja biskupia Ar-ki.

dualne, w czasie których był uważnie zasluchany. Spowiedź tygodniową kleryków przeniósł z soboty na piątek. Pierwszy piątek miesiąca z jego inicjatywy stał się w seminarium dniem skupienia, całodzienniej adoracji Najświętszego Sakramentu w kaplicy i dniem wolnym od wykładów. Zreorganizował też rekolekcje roczne.

Na sesji profesorskiej w 1932 r. przyjęty został jego projekt przełożenia rekolekcji powakacyjnych na listopad przed świętem Stanisława Kostki, a rekolekcji przedwakacyjnych na Wielki Post⁵.

Po przeprowadzeniu wizytacji w Seminarium Duchownym, dokonanej przez przedstawiciela Kongregacji do spraw Seminariorów i Uniwersytetów w dniach 25 IV–4 V 1936 r., kiedy wizytator uczęszczał na ćwiczenia duchowne i wykłady profesorów, odbywał spotkania z wychowawcami alumnów, z profesorami, z alumunami poszczególnych kursów, Kongregacja wydała *Decretum reformationis* dla Episkopatu Polski 8 IX 1937 r. i 11 II 1938 dla Seminarium Kieleckiego. W punkcie c) dekretu dla Kielc umieszczona została ocena pracy ks. J. Jaroszewicza: „ojca duchownego, godnego pochwały za swoją gorliwość w duchowym formowaniu alumnów”⁶.

Ks. Jan Jaroszewicz – profesor

Od 9 września 1931 r. był wykładowcą teologii dogmatycznej w seminarium, której będzie, z czteroletnią przerwą na więzienie, uczył do 1957 r. Jako profesor dogmatyki, teologii ascetycznej i mistycznej należał do Związku Zakładów Teologicznych. Brał czynny udział w Zjazdach Związku, jakie organizował ks. Pilch w 1931, 1933 i 1936 r., jak świadczą o tym Pamiętniki Zjazdów⁷.

Oprócz teologii dogmatycznej wykładał również teodyceę, apologetykę i patrologię. W 1936 r. ks. bp A. Łosiński wyznaczył ks. Jaroszewicza na stanowisko diecezjalnego dyrektora Apostolstwa Modlitwy i Krucjaty Eucharystycznej. Ks. bp Cz. Kaczmarek mianował go 13 X 1938 r. profesorem apologetyki w Instytucie Wyższej Kultury Religijnej, asystentem Akcji Katolickiej, moderatorem Sodalicji Mariańskiej (1936–1948), a od 5 XI 1938 r. osobistym delegatem w Zarządzie Towarzystwa Szkoły Katolickiej w Kielcach.

Szczególnie mocno i głęboko zapisał się ks. profesor w pamięci słuchaczy wykładami z teologii dogmatycznej.

⁵ Por. Akta Seminarium Duchownego – 163, KK 82–132.

⁶ T. Wróbel, *Dzieje Seminarium Duchownego w Kielcach na przestrzeni 250 lat*, w: *Księga Jubileuszowa 1727–1977*, Kielce 1977, s. 152, 153.

⁷ Por. J. Jagiełka, *Biskup Jan Jaroszewicz (1903–1980) ojciec duchowny w latach 1931–1938*, w: *Kultura teologiczna Seminarium Duchownego w Kielcach w latach 1727–2002*, Kielce 2002, s. 488.

Rocznik, który rozpoczynał studia seminaryjne w 1945 r., korzystał z jego jasnych wykładów, zawierających przemyślaną syntezę teologii. Na drugim roku akademickim (1946/1947) wykładał teodyceę czyli filozofię Boga, opartą na tomizmie, korzystając z podręcznika Boyera *Praelectiones philosophiae*. Wykłady z patrologii prowadził na III roku. Umiał streścić naukę Ojców Kościoła, zaakcentować szczególne i oryginalne myśli każdego z nich. Ale podziwialiśmy też dokładną i konkretną pamięć ks. profesora, kiedy np. bez podręcznika wymieniał wszystkie dzieła św. Augustyna czy św. Jana Chryzostoma. Przedmiotem umiłowanym przez ks. prof. Jaroszewicza była teologia dogmatyczna, którą wykładał na kursach łączonych – IV, V i VI roku. Zasadniczym podręcznikiem był II i III tom Ad. Tangurey’a *Synopsis theologiae dogmaticae*. Podręcznik ten miał już 24 wydania i należał jeszcze w pierwszej połowie XX wieku do wybitnych dzieł reprezentujących neoscholastykę. Tezy dogmatyczne podawał po łacinie. Wyjaśnienia tekstu i pojęć, argumenty skryptyrystyczne, z tradycji i rozumowe wykładał po polsku.

Wykład miał swoisty porządek – na początku krótka modlitwa, pięciominutowe nawiązanie do ostatniego wykładu przez postawienie pytania i wywołanie nazwiska jednego czy drugiego studenta do odpowiedzi. Ks. profesor spacerował wtedy po sali wykładowej. Klerycy na wykładach tych zachowywali nieprzeciętne skupienie i ciszę. Postawa zaś ks. profesora była pełna powagi i wnikliwego zainteresowania wypowiedziami. Następnie ks. profesor zajmował miejsce na katedrze i kontynuował wykład według kolejności tematów z podręcznika. Wykład kończył punktualnie, a nawet 2–3 minuty przed dzwonkiem. „Wykłady jego były powszechnie lubiane. Były jasne, proste, treściwe. Jako biskup systematycznie zapraszał do siebie – prawie co miesiąc – księża profesorów WSD na spotkania, na których księża profesorowie wygłaszali referaty”⁸.

Twórczość pisarska ks. profesora Jaroszewicza w latach 1931–1939

Można się czasem spotkać z opinią, że Ks. Profesor niewiele napisał. Tymczasem po wnikliwym zbadaniu jego pisarskiej twórczości należy stwierdzić, że ta działalność była obszerna i miała poważny walor naukowy. Od 1931 r. do czasu wojny był współredaktorem „Przeglądu Homiletycznego”, pisma o zasięgu ogólnopolskim. Do 1939 r. zamieścił w nim 63 recenzje najważniejszych dzieł ukazujących się w Europie z dziedziny teologii dogmatycznej, pastoralnej oraz homiletyki. W tymże czasopiśmie zamieszczał też swoje artykuły:

⁸ E. Chat, *Ksiądz biskup Jan Jaroszewicz – rektor i profesor, w: 50 lat służby kapłańskiej Bogu, Kościołowi i Ojczyźnie*, Kielce 2000, s. 130, 131.

Rekolekcje zamknięte a przyszłość katolicyzmu w Polsce – 10 (1932), s. 273–276, *Kazania o Duchu Świętym* – 13 (1935), s. 256–258, *Ku ożywieniu ruchu rekolekcyjnego* (Na marginesie pierwszego ogólnopolskiego Zjazdu Księża Rekolekjonistów w Warszawie 2–4 stycznia 1936 r.) – 14 (1936), s. 43–47. Trzy artykuły ks. J. Jaroszewicza znajdują się też w podręczniku: *Homiletyka duszpasterska. Zbiorowy podręcznik nauki kaznodziejstwa dla polskiego kleru*, Kielce 1935: 1. *Teologia*, s. 278–284; 2. *Kazania o Duchu Świętym*, s. 332–334; 3. *Kazania o doskonałości chrześcijańskiej*, s. 348–350. Pisał też dłuższe artykuły do pisma „Szkoła Chrystusowa”.

Od 1935 r. do 1941 r. ks. J. Jaroszewicz pełnił obowiązki redaktora „Kieleckiego Przeglądu Diecezjalnego”. W czasie redaktorstwa zamieszcza 18 recenzji i artykułów w tym piśmie diecezjalnym.

Rektor Seminarium Duchownego (1939–1945)

W czasie wojny, w 1940 r. przygotował katechizm dla przygotowujących się do bierzmowania, pt. *Sakrament ducha i mocy*, stron 20, wydany dwukrotnie w 1940 r. i 1949 r.

„Przegląd Homiletyczny” i „Kielecki Przegląd Diecezjalny” przestały się ukazywać w czasie wojny. Ks. rektor Jaroszewicz na tym urzędzie okazał się odważnym, spokojnym i niesłuchanie roztroptym kierownikiem w prowadzeniu seminarium wśród nieprzewidzianych i nadzwyczajnych trudności we wszystkich dziedzinach w czasie drugiej wojny światowej.

Jednocześnie przejawiała się jego niezwykła troska o potrzeby kleryckie i odważna decyzja przyjmowania do seminarium – wbrew zakazom okupanta – nowych alumnów, również kleryków z obcych seminarium, które zostały zamknięte. Wykładał także na tajnych kompletach⁹.

W czasie wojennym w seminarium kieleckim, działającym w rozproszeniu, nie tylko pracowano w dziedzinie naukowo-wychowawczej, ale ulepszano metody pracy. Przygotowywano programy i statuty na przyszłość. Na sesji profesorskiej na początku 1942 r. postanowiono przepracować na nowo sposób przeprowadzania egzaminów. Sprawę opracowania projektu nowego regulaminu egzaminów zlecono wicerektorowi ks. Józefowi Łapotowi z postulatem, aby „egzamin był sprawdzianem przyswojonych wiadomości, osobistej pracy alumna, jego samodzielności oraz zdobytej i wytworzonej syntezy danej umiejętności”¹⁰.

Opracowany projekt regulaminu był przedmiotem dyskusji pod kierownictwem ks. rektora Jaroszewicza na Radzie Pedagogicznej. Przyjęto dwa

⁹ Por. E. Chat, *Ksiądz biskup...*, dz. cyt., s. 129.

¹⁰ ASD – Księga protokółów sesji pedagogicznych, k. 8–20.

rodzaje egzaminów: *prywatny-colloquium*, składany w każdym semestrze przed profesorem z przedmiotów wykładanych; *publiczny-rygorosum*, składany przed komisją z całości materiału według podanych przez profesora tez. Egzamin publiczny obowiązywał z przedmiotów zasadniczych: filozofii, historii Kościoła, Pisma św., teologii dogmatycznej i moralnej oraz prawa kanonicznego. Nowy projekt egzaminów miał obowiązywać od roku akademickiego 1942/1943.

Ks. bp Cz. Kaczmarek zwracał uwagę na konieczność opracowania nowego statutu dla seminarium, który by odpowiadał postulatom i dyrektywom rzymskim. Rektor ks. J. Jaroszewicz, na podstawie dostępnych mu materiałów, przepracował dawny statut, a właściwie opracował nowy. Ten projekt bp Kaczmarek dał do przejrzania innym kapłanom: ks. Sobalkowskiemu, ks. J. Piwowarczykowi z Krakowa, o. W. Lohnowi TJ i ks. A. Żychlińskiemu. Do projektu ks. rektora dodano cytaty z Pisma św., encyklik papieskich i dekretów Kongregacji. Zatwierdzony przez Ordynariusza zaczął obowiązywać w seminarium od 8 XII 1944 r.¹¹

Założyciel i pierwszy redaktor „Współczesnej Ambony”

Front wojenny radziecko-niemiecki przeszedł przez Kielce 17 I 1945 r., życie powoli wracało do normalnych warunków i praca naukowo-wychowawcza w seminarium wkraczała w rytm ustalony przepisami nowego statutu. I właśnie w tym czasie, 1 III 1945 r., ks. rektor Jaroszewicz wraz z całym zarządem z wyjątkiem ojca duchownego prosi o zwolnienie ze stanowiska rektora. Rezygnacja została przyjęta przez Ordynariusza 1 VII 1945 r. Była to wiadomość dla kleryków i diecezji zaskakująca. Pożegnanie było uroczyste. Ks. J. Jaroszewicz pozostał nadal jako profesor teologii dogmatycznej i innych dyscyplin. Ks. bp Cz. Kaczmarek pomyślał znowu o nowej odpowiedzialnej pracy wydawniczej dla niego.

Dnia 9 III 1946 r. otrzymuje nominację na redaktora „Współczesnej Ambony”. Jak „Przegląd Homiletyczny” po odzyskaniu niepodległości Polski w 1918 r. służył duchowemu odrodzeniu narodu przez kaznodziejstwo, tak po zakończeniu II wojny światowej „Współczesna Ambona” miała być pomocą w ewangelizacji dla przeredzonych wojną szeregow kapłańskich. „Współczesna Ambona” jest w pewnym znaczeniu kontynuacją „Przeglądu Homiletycznego”. Jego współredaktor z lat trzydziestych, ks. J. Jaroszewicz, został założycielem, pierwszym redaktorem w latach 1946–1947, a następnie stałym i czynnym członkiem redakcji „Współczesnej Ambony”. Odtąd tu zamieszczał swoje liczne kazania i konferencje. Ks. bp Czesław Kaczmarek ustana-

¹¹ Por. ASD – Sprawa Statutu Seminarium w: *Kronika Seminarium*, k. 120–123.

wia powtórnie ks. J. Jaroszewicza 27 IX 1949 r. wikariuszem generalnym. Ks. profesor Jaroszewicz otrzymuje odznaczenia kanonika gremialnego (1939 r.), następnie prałata (1947 r.) Kieleckiej Kapituły Katedralnej oraz prałata papieskiego (1950 r.).

Dnia 20 stycznia razem z ks. biskupem Cz. Kaczmakiem został aresztowany i wywieziony na przesłuchiwanie do Warszawy. Skazany zostaje za to, że posiadał czasopisma naukowe. „Na posiedzeniu niejawnym sądzony przez Wydział Sądu Wojewódzkiego dla miasta st. Warszawy dnia 17 XII 1951 r. na zasadzie art. 50 KK – posiadania dwumiesięcznika «Riens», 2-ch broszur i in. Dokumentów, gdyż posiadanie ich jest niedozwolone”¹².

Ks. profesora skazano na cztery lata więzienia, zwolniono go 20 I 1955 r. Po powrocie z więzienia zrzeka się urzędu wikariusza generalnego Kurii Biskupiej w Kielcach i kontynuuje wykłady z teologii dogmatycznej. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej przesyła 24 VIII 1956 r. do ks. bpa F. Sonika pismo, w którym powiadamia, że „nie zgadza się, by ks. Jan Jaroszewicz zajmował jakiegokolwiek stanowisko w Kurii Diecezjalnej, Seminarium Duchownym lub na terenie miasta Kielc. Uważa się za wskazane, by wymieniony w terminie do dnia 15 IX 1956 r. został skierowany na placówkę parafialną poza Kielcami”. W uzasadnieniu podano przyczynę tego wezwania: „Ks. Jaroszewicz swoimi rozmowami z księżmi i wykładami w Seminarium ustawia ich przeciw Polskiej Republice Ludowej”. Ks. bp Sonik, pełniący władzę w diecezji, w odpowiedzi na to pismo podał gruntowne racje przeciw zarzutom PWRN wobec ks. profesora Jaroszewicza¹³. Nie otrzymawszy odpowiedzi z województwa odwołuje się ks. bp Sonik do ministra Mariana Zyganowskiego, dyrektora Urzędu do spraw Wyznań, przeciwstawiając się żądaniom PWRN. W październiku 1956 r. przysłyły rozruchy w Polsce i na Węgrzech przeciw reżimowi komunistycznemu. Ks. kard. Stefana Wyszyńskiego uwolniono z internowania. Uspokoiły się też żądania PWRN dotyczące usunięcia ks. prof. Jaroszewicza z Kielc.

Ks. prof. Jaroszewicz po powrocie z więzienia, oprócz zajęć w seminarium, prowadzi wykłady o modlitwie na Jasnej Górze (1955 r.), głosi rekolekcje dla przełożonych zakonnych (17–26 VII 1955 r.), prowadzi rekolekcje dla przełożonych w Warszawie (1956 r.).

Ks. prał. Jaroszewicz otrzymuje 15 XII 1957 r. nominację na biskupa pomocniczego dla ks. bpa Kaczmarka. Po śmierci bpa Czesława (26 VIII 1963 r.) objął stanowisko Administratora Apostolskiego diecezji kieleckiej, a 20 III 1967 r. otrzymał od papieża Pawła VI nominację na Biskupa Ordynariusza w Kielcach.

¹² Ar. Ki BI-11/1 K. 45.

¹³ Por. tamże, KK. 56–67.

W 1978 r. zgłosił ks. bp Jaroszewicz, w 75 roku życia, rezygnację z biskupstwa. Ojciec Święty Jan Paweł II, na prośbę prawie wszystkich kapłanów kieleckich, polecił mu dalej pełnić biskupie obowiązki.

Swoje pracowite życie zakończył 17 IV 1980 r.

Działalność nauczycielska w okresie biskupstwa

Ks. bp Jan Jaroszewicz od 1958 r. już nie wykładał teologii w seminarium, gorliwie zaś wypełniał władzę nauczycielską jako biskup: głosił kazania w czasie 615 wizytacji kanonicznych w parafiach, odprawiając uroczyste Msze św. z różnych okazji: podczas nawiedzenia parafii przez kopię Obrazu Jasnogórskiego, koronacji obrazów w sanktuariach, uroczystości jubileuszowych, odpustowych; przy udzielaniu święceń diakonatu, prezbiteratu, sakramentu bierzmowania. Brał wielokrotnie udział w obradach Soboru Watykańskiego II.

Starał się roztropnie o wprowadzenie odnowy soborowej w diecezji; patronował m.in. wydawaniu licznych pomocy liturgicznych. Był członkiem dwóch Komisji Episkopatu Polski: do spraw realizacji uchwał Soboru Watykańskiego II i do spraw zakonnych. „Kielecki Przegląd Diecezjalny” publikował biskupie listy pasterskie, orędzia i ważniejsze kazania. Kilka artykułów o modlitwie wewnętrznej, o życiu modlitwy w zgromadzeniach czynnych i o teologii Soboru ogłosił w „Ateneum Kapłańskim” (1961–1963).

Osobny rozdział pracy nauczycielsko-formacyjnej – rekolekcje

Ks. biskup J. Jaroszewicz prowadził: cztery serie rekolekcji dla księży biskupów polskich na Jasnej Górze:

- rekolekcje dla przełożonych zakonów męskich i żeńskich w Panewnikach, Wawrze, Warszawie, Świętej Katarzynie, Wrocławiu;
- rekolekcje w Karmelu kieleckim w ciągu 15 lat;
- rekolekcje dla siostr w Leśnicy (1975–1979 r.);
- konferencje miesięczne do siostr kieleckich przez kilkanaście lat¹⁴.

W rekolekcjach, wykładach czy konferencjach głoszonych przez ks. bpa J. Jaroszewicza zauważa się niepowtarzalny fenomen – uczestnicy gorliwie dowiadują się o nich, cenią je, słuchają ich i zachowują je w sercach i powielanych maszynopisach, a rekolekcionista Ks. Biskup ma radość w głoszeniu rekolekcji. Chętnie nawet urlopowy odpoczynek zamienia na prowadzenie ćwiczeń rekolekcyjnych.

¹⁴ Zbiory w Bibliotece Seminaryjnej w Kielcach.

Publikacje ks. bpa Jana Jaroszewicza

a) wydane drukiem

1. *De dono perseverantiae finalis secundum doctrinam S. Thomae Aquinatis*, Kielciis 1932, s. 116.
2. *Wykłady o modlitwie*, Jasna Góra 1955, s. 85.
3. *Stare i młode pokolenie*, Jasna Góra 1956, s. 48.
4. *Teologia życia wspólnego*, Jasna Góra 1956, s. 43.
5. *Spowiedź zakonnica w oczach swych penitentek*, opracowanie ankiety, Jasna Góra 1956, s. 77.
6. Katechizm dla bierzmowanych – *Sakrament ducha i mocy*, Kielce 1940, 1949, s. 20.
7. *Bądźcie mocni w Panu (Ef 6, 10)*. *Rozważania dla zakonnic*, Warszawa 1979, s. 513.
8. *Bądźcie doskonali. Rozważania dla zakonnic*, Warszawa 1982, s. 622.
9. Recenzje, artykuły i kazania zamieszczone w czasopismach: „Przeгляд Homiletyczny”, „Współczesna Ambona”, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, „Ateneum Kapłańskie”, „Szkoła Chrystusowa”.

b) w maszynopisie

Sprawdzone w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego – 52 tomy, które obejmują ponad 11 000 stron maszynopisu. Spisane zostały przez siostry zakonne jako konferencje i wykłady w czasie rekolekcji lub w dniach skrupienia, w większości autoryzowane przez ks. bpa J. Jaroszewicza.